

Beschouwingen

Interdisciplinaire invulling aan de opleiding!

N. HANG LE^{1*}, M. HERON^{2*}, G. EKER³, A. RADEMAKER⁴, C. GEURTS van KESSEL⁵,
L.E. Bakker-Jonges² en en F.A.L. van der HORST¹

De assistenten in opleiding van het Medisch Laboratorium in het Reinier de Graaf Gasthuis vinden dat samenwerken en leren van elkaar de rol als medisch specialist versterkt. De assistenten van de klinische chemie, medische immunologie, pathologie, medische microbiologie en farmacie zijn in juni 2012 gestart met een serie interdisciplinaire casuïstiekbesprekingen waarin de uitvoering en toepassing van diagnostiek vanuit een integrale invalshoek wordt benaderd. Deze nieuwe aanpak wordt door alle betrokkenen als een zeer goede aanvulling op het bestaande curriculum gezien.

Met interesse hebben wij de beschouwing gelezen van Van Zwam *et al.* getiteld 'De Jonge Klinisch Chemici: een multidisciplinaire koers' in het afgelopen oktober nummer van het Ned Tijdschr Klin Chem Labgeneesk (2012; 37: 252-254). De uiteenzetting die hierin geschetst werd, is zeer herkenbaar voor ons als huidige assistenten in opleiding. In het Reinier de Graaf Gasthuis is samenwerking tussen de verschillende laboratoriumspecialismen een belangrijk speerpunt. Dit houdt in dat zowel professioneel als operationeel zoveel mogelijk wordt samengewerkt om zodoende optimaal gebruik te maken van elkaars expertise en apparatuur. Het voordeel van deze synergie kan ook wordt behaald bij de opleidingen. Hiertoe hebben de opleiders van de klinische chemie, medische immunologie, medische microbiologie en klinische fysica sinds twee jaar besloten om de assistenten van de verschillende disciplines in één werkkamer bijeen te zetten. Dit heeft ervoor gezorgd dat er van nature sociale en professionele interactie is ontstaan tussen de assistenten. Echter, tussen de verschillende opleidingen was er tot voor kort geen structurele interdisciplinaire invulling van het programma, ondanks het feit dat integrale diagnostiek vanzelfsprekend lijkt vanuit het perspectief van de patiënt en de aanvrager. Om hieraan invulling te geven, zijn de assistenten van de klinische chemie, medische immunologie en pathologie een interdisciplinaire casuïstiekbespreking gestart.

Afdeling Klinische Chemie¹, Afdeling Medische Immunologie², Afdeling Pathologie³, Afdeling Ziekenhuis-apotheek⁴, Afdeling Medische Microbiologie⁵, Reinier de Graaf Gasthuis, Delft

**Beide auteurs hebben evenredig bijgedragen aan het manuscript*

E-mail: H.Le@rdgg.nl

Interdisciplinaire casuïstiekbesprekingen

In juni 2012 is de eerste casuïstiekbespreking gehouden, waarbij een patiënt werd gepresenteerd die in het Reinier de Graaf Gasthuis was opgenomen vanwege een multipel myeloom met zogenaamde 'flaming cells'. Deze typische plasmacellen werden vanuit een routine aanvraag voor een differentiatie van het perifere bloed geïdentificeerd door een van onze gespecialiseerde morfologie analisten bij de klinische chemie. In overleg met de aanvrager, een huisarts, is op het perifere bloed direct een immunofenotypering uitgevoerd door de afdeling immunologie waardoor de patiënt direct doorverwezen kon worden naar onze internist-hematoloog. Vervolgonderzoek, onder andere op beenmerg, werd ingezet bij de klinische chemie, immunologie en pathologie. Deze intensieve vorm van samenwerking met korte communicatielijnen resulteerde in een efficiënte uitvoering en interpretatie van de diagnostiek. Omdat het een retrospectieve casus betrof, konden alle laboratoriumuitslagen en klinische informatie reeds ingezien worden. Tijdens de casuïstiekbespreking is door de assistenten van de verschillende disciplines een onderdeel van het diagnostisch proces belicht met uiteraard de nadruk op de klinische chemie, immunologie en pathologie. Dit heeft tot doel niet alleen om de toehoorders, bestaande uit analisten, assistenten, opleiders en specialisten, verdieping te bieden betreffende de specifieke casus, maar ook om een platform te genereren voor een open onderlinge discussie, en om het thema 'ontschotting binnen de muren' op een natuurlijke wijze ter sprake te laten komen. Vanwege de positieve ervaringen van de assistenten zelf en de enthousiaste reacties vanuit het publiek, is de interdisciplinaire casuïstiekbespreking na het zomerreces vervolgd met een casus waarbij de diagnose minder eenduidig kon worden gesteld en was de doelstelling van de bespreking meer gericht op de gezamenlijke puzzel: de absolute diagnostische criteria. De discussie richtte zich op de toepassing van de criteria voor de diagnose Hodgkin lymfoom, dan wel Non-Hodgkin lymfoom, dan wel een combinatiebeeld. De assistenten hebben hierop de casus voorbereid en uitvoerig besproken met de aanwezige specialisten en andere betrokkenen met als uitgangspunt de WHO criteria voor diagnostiek van lymfomen. Alleen al de voorbereiding van deze casus en de discussie die dit met zich meebracht, heeft voor veel verdieping gezorgd. Bij deze bespreking werden de assistenten versterkt door de ziekenhuisapotheker in opleiding die de behandel-

trajecten belicht heeft en effecten daarvan op laboratoriumuitslagen. De serie casuïstiekbesprekingen is vervolgens voortgezet met een casus over een patiënt met een scala aan problematiek, waaronder leverenzymafwijkingen met ascites, respiratoire insufficiëntie en trombopenie. Bij deze casus werd de groep versterkt door een arts-assistent medische microbiologie, die de microbiologische aspecten van de casus belichtte.

Motivatie en kritische kanttekeningen

De uitbreiding van de groep naar alle disciplines van het Medisch Laboratorium van het Reinier de Graaf Gasthuis en daarmee ook vergroting van het publiek, is zeer ten goede gekomen aan de discussie en verdieping die uit de interdisciplinaire casuïstiekbespreking gehaald kan worden. De participanten zijn allen enthousiast en in zekere mate nieuwsgierig naar elkaars werk en werkzaamheden. Niettemin is de voorbereiding tijdrovend, tijd die in ieders drukke opleidingsschema frequent tekort komt. Toch is de wil om de interdisciplinaire samenwerking voort te zetten groot. Dit wordt ook ondersteund door de opleiders, die aanwezig zijn bij de besprekingen, beschikbaar zijn voor overleg, en een stimulerende factor zijn. Deze zien met deze aanpak een goede invulling van het speerpunt intercollegiale samenwerking. Hieronder volgt een beschouwing van iedere assistent met motivatie en kanttekeningen van deelname aan de interdisciplinaire casuïstiekbesprekingen.

Hang Le, assistent klinische chemie: 'Ik doe mee met de interdisciplinaire casuïstiekbesprekingen omdat ik ervan overtuigd ben dat wij, als medische laboratoriumspecialisten in spé, betere diagnostiek kunnen leveren door samen te werken. Retrospectieve casuïstiekbesprekingen zijn een fantastisch middel voor assistenten om van te leren. Vanwege de discussie, verdieping, mijn eigen enthousiasme en die van mijn collega's, zet ik me hier graag voor in. Onze doelstelling is om de besprekingen laagdrempelig te houden zodat er ruimte is voor een open discussie op alle niveaus.'

Michiel Heron, assistent medische immunologie: 'In de voorbereiding en presentatie van de casuïstiek wordt de overlap dan wel het raakvlak tussen de diagnostische specialismen gebruikt om de patiënt vanuit verschillende hoeken te benaderen. Ik vind de kennisdeling niet alleen stimulerend maar vaak ook een eye-opener. De voorbereidingstijd is goed besteed. Door de inhoudelijke verdieping, kruisbestuiving en zeker ook de reacties van het publiek ben ik nog enthousiaster dit initiatief in de toekomst voort te zetten, ook om na mijn opleiding te blijven handelen vanuit integraal diagnostisch denken.'

Gül Eker, assistent pathologie: 'In ons laboratorium heeft ieder discipline een eigen benadering en interpretatie van casuïstiek; in de klinische pathologie doen wij diagnostiek voornamelijk door middel van visualisatie van het probleem. Bij de interdisciplinaire besprekingen heb ik ervaren dat de verschillende specialismen een ander licht wierpen op de casus en dat deze als completerende puzzelstukjes mooi in elkaar pasten.'

Retrospectieve interdisciplinaire besprekingen vind ik zeer interessant als leermiddel omdat alle aspecten van een casus worden besproken en bediscussieerd. Ik ben van mening dat interdisciplinaire besprekingen, naast het bevorderen van een prettige en laagdrempelige informatie-uitwisseling, ons in de toekomst zullen helpen om betere en efficiëntere resultaten te behalen.'

Anouk Rademaker, AIOS Ziekenhuisfarmacie: 'Tijdens de opleiding tot ziekenhuisapotheker word je gestimuleerd om over de grenzen van de apotheek te kijken en mee te lopen op de verschillende afdelingen. De samenwerking met betrekking tot het casuïstiekoverleg is hier ook uit voortgekomen. Naast de kennis over de invloed van de diagnostiek op de behandelopties en de wisselwerking tussen behandeling en laboratoriumonderzoek, zijn de vragen vanuit de andere specialismen en de discussie erg interessant. Al met al een waardevolle aanvulling op de opleiding.'

Corine Geurts van Kessel, AIOS medische microbiologie: 'Tijdens het doen van consulten binnen de medische microbiologie komen wij vaak in aanraking met aspecten uit de andere disciplines binnen het medisch laboratorium maar vaak ontbreekt het aan tijd om uitgebreid van gedachten te wisselen over een casus. Tijdens interdisciplinaire besprekingen leer je de expertise en gedachtegang van de verschillende specialisten kennen en kijk je vanuit een ander perspectief naar een casus. Al met al een zeer leerzame bespreking die erg leuk was om te doen. Ik ben er van overtuigd dat dergelijke besprekingen de samenwerking binnen het medisch laboratorium bevordert en deel uit zouden moeten maken van een specialistische opleiding.'

Concluderende beschouwingen

Als assistenten in opleiding willen wij, na onze opleiding, nog vele jaren met veel plezier en voldoening in ieder van onze vakgebieden werkzaam zijn. De ontwikkelingen in de zorg maken het dat de specialisten van het medisch laboratorium niet alleen moeten streven naar de hoogst mogelijke kwaliteit maar ook naar een zo efficiënt mogelijk bedrijfsmodel en -proces. Deze noodzaak maakt dat historisch ontstane processen niet meer vanzelfsprekend zijn en dat uitsluitend kwaliteit en efficiëntie doorslaggevende factoren zijn bij de invulling van het laboratorium. De assistenten van het Medisch Laboratorium in het Reinier de Graaf Gasthuis, zijn van mening dat samenwerken en leren van elkaar het medisch laboratorium als geheel versterkt. Dit komt tijdens onze opleiding tot uiting in interdisciplinaire casuïstiekbesprekingen en gezamenlijke invulling van overlappende onderdelen in de verschillende opleidingsschema's. Na afloop van de opleiding kunnen we dit hopelijk tot uiting laten komen in een integrale aanpak van diagnostiek.